

pogovor Jean-Philippe Toussaint belgijski pisatelj

Nogometni navijači so dojemljivi za poetično

Pop/Kultura - petek, 22.10.2010
 Tekst: Tanja Lesničar - Pučko

[Všeč mi je](#)

Jean-Philippe Toussaint, belgijski pisatelj in filmski režiser ter avtor številnih instalacij, je zaslovel predvsem po zaslugi "trilogije" romanov, ki govorijo o literarni junakinji Marie in so bili hitro prevedeni v številne jezike, tudi v slovenščino, v kateri je izšla druga izmed teh knjig z naslovom *Bežati*. Velja za zelo pomembnega avtorja neke nove urbanosti. Nedavno je v Ljubljani sodeloval v razpravi o internetni strani kot umetniškem delu.

Jean-Philippe Toussaint, belgijski pisatelj in filmski režiser: Zanimivo je, kako si bralec o knjigi ustvari svoj »film«: zame je denimo gospa Bovary svetlolasa, četudi je Stendhal zapisal, da je rjavolaska. A jaz mislim, da se je zmotil!

Vaša dvojna usmerjenost, v literarno in filmsko oziroma vizualno, se kaže na zabaven način, napisali ste tudi dva romana z naslovoma *Fotografski aparat* in *Televizija*.

Res je, da v svojih knjigah pogosto obravnavam svet vizualnih medijev, že v prvem romanu z naslovom *Kopalnica* sem na primer govoril o Mondrianovih slikah in tako na neki način v literarnem delu združil oba moja interesa. A v *Televiziji* je šlo še za nekaj drugega, za moj sociološki interes, kar je moje izobrazbeno ozadje, in zato je del te knjige sociološki pogled na televizijo, zelo kritičen pogled. V približno istem času, leta 1996, je knjigo o televiziji napisal tudi sociolog Pierre Bourdieu in ta je imela izredno velik uspeh, sprožila je številne polemike, veliko so ga tudi napadali, in takrat se je pokazalo, kako je leposlovje pravzaprav bolj zaščiten, sam nisem imel nobenih težav.

Kako je nastala zamisel za vašo trilogijo o Marie?

Morda sploh ne bo trilogija, ker bom verjetno nadaljeval s to junakinjo.

Dobesedno, torej: vse življenje boste pisali isto knjigo?

(Smeh.) O, mogoče pa res, nisem pomislil, ampak ni slaba ideja. Do nadaljevanja prve knjige o Marie je pravzaprav prišlo tako, da sem med njenim pisanjem imel v mislih celo vrsto prizorov, na primer prizor očetovega pogreba, ki pa jih nisem mogel uporabiti, ker mi kompozicija teksta tega ni dovoljevala. Potem sem odpotoval na Kitajsko, tam sem se domislil še enega prizora in postalo mi je jasno, da oba skupaj lahko tvorita novo knjigo. Šele kasneje sem videl, da to ima svoje prednosti: nova knjiga, a hkrati tudi nadaljevanje, dodajanje novih elementov, osvetlitev prejšnje knjige za tiste bralce, ki so jo prebrali tako nastaja neka širša zgodba, ki bralca napeljuje k temu, da ga zanima, kaj se je zgodilo z osebam "potem". Tudi zato mislim, da bom nadaljeval.

Hkrati pišete scenarije, snemate filme in razstave?

Scenarijev pravzaprav ne pišem, ker se med režiranjem bolj prepuščam vtisom kot temu, kar sem napisal v romanu. Zato za potrebe filma napišem le toliko načrta, kolikor ga je potrebno za pridobitev sredstev. Nazadnje sem na Kitajskem snemal ravno motoristični prizor iz romana *Bežati*, in ta kratki film sem nato tudi pokazal na neki kitajski razstavi; ti filmi so torej bolj eksperimentalne narave, nekoč pa sem snemal tudi klasične filme z velikimi proračuni, igralci itn. Zdaj, ko se bolj posvečam pisanju, bi mi to vzelo preveč časa.

In verjetno tudi denarja? Filmarji se običajno pritožujejo nad velikimi stroški...

Ne, denar zame ni toliko problem, ker moje filme producira moja sestra, ki je požela lepe uspehe z drugimi filmi in zato od mojih ne

pričakuje velikih dobičkov. (Smeh.) No, tudi izgube ji nisem ustvaril, vse se je vedno pokrilo, vsi so bili poplačani. Pri teh manjših filmih pa so financerji pogosto skladi, galerije, v katerih sem razstavljal, in drugi viri.

Vaši romani so zelo filmični, morda zato, ker so izredno sodobni, urbani in na neki način tudi globalni.

Mogoče bi raje uporabil izraz, da so vizualni, saj gre za podobe, ki so vendarle pričarane z literarnimi sredstvi. To vizualno domišljijo sem imel od nekdanj in pogosto skušam v knjigah pričarati vizualno podobo čustev. Tako slovesa ljubimcev ne opisujem s psihološkega vidika ali z vidika njihovih izrazov na obrazu, ampak s pomočjo prizora dvigala, s katerim se en oddaljuje od drugega. In to je res filmska metoda, le da mora film poskrbeti za celotno sliko, ves dekor, pisatelj pa lahko to dvigalo nekako umesti v prazen prostor, ki ga s svojo domišljijo nato napolni bralec.

In kako ste se počutili, ko so po vašem romanu Kopalnica posneli film drugi, konkretno režiser John Lvoff?

Pri tem filmu sem tudi sam sodeloval, tako da sem imel vpogled v nastajanje. Res je, da bi ga jaz posnel drugače, a mi je bilo vseč tudi to, kar je naredil John. Se mi pa zdi zelo narobe, da avtorske pravice običajno prodamo le enemu filmarju. Seveda to kupec zahteva iz komercialnih razlogov, a z intelektualnega in umetniškega vidika je to slabo, saj zacementira eno podobo, zanimivo pa bi bilo videti različne interpretacije ene in iste knjige. Sicer pa je zanimivo, kako si bralec o knjigi ustvari svoj "film": zame je denimo gospa Bovary svetlolasa, četudi je Stendhal zapisal, da je rjavolaska. A jaz mislim, da se je zmotil! (Smeh.)

Posneli ste tudi kratek film o Alainu Robbe-Grilletu, in to po njegovi smrti. Kako je prišlo do tega?

V času njegove smrti sem bil na Kitajskem, kjer sem snemal video, in moj kitajski založnik je bil tudi Robbe-Grilletov založnik. On mi je sporočil novico o smrti, saj je vedel, da sem ga imel zelo rad, da sva se nedavno videla v Švici. Nato je prišla šanghajska televizija, ki je želela z menoj narediti intervju o Robbe-Grilletu, in domislil sem se, da bi s svojo kamero posnel vse to dogajanje, ki ga je sprožila novica o pisateljevi smrti; filmček je dostopen na spletu.

Tudi Robbe-Grillet je imel dvojno, filmsko-literarno kariero, vaju je to družilo?

Gotovo, a bil je tudi strašno kreativen in strasten človek, in to me je očaralo. O njegovem delu si lahko mislimo, kar hočemo, nekatere knjige in filmi so po mojem izvrstni, drugi manj, a vsekakor je bil eden največjih kritikov 20. stoletja, on je bil tisti, ki je skupaj z Jérômom Lindonom ustvaril idejo novega romana in jo je tudi teoretsko razdelal, k čemur je svoje seveda prispeval tudi Roland Barthes.

Dotaknili ste se še enega francoskega mita, nogometaša Zidana, o katerem ste napisali nekakšno kratko pesem v prozi, ki jo je Gallimard izdal v samostojni knjižici. Od kod ta skok v šport?

Najprej zato, ker imam rad nogomet, in tudi zato, ker sem v tistem času prvenstva časopisu Libération obljubil članek o nogometu. Potem se je zgodil tisti znameniti Zidanov udarec z glavo, ki je po mojem nekako povzel vse, kar je v nogometu bistvenega. In tako se je pokazalo, da novinarski jezik tega bistva ne more zajeti, zato sem se odločil za zelo pesniški pristop. In resnično me je presenetilo, da so nogometni navijači tako dojemljivi za poetično.

Všeč mi je

Postani prvi/a med svojimi prijatelji, ki mu/ji je to všeč.

[Prijavite napako v članku](#)

Komentarji

Copyright 2010 Dnevnik d.d.